

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

27. března 2014*

„Občanství Unie — Zásada zákazu diskriminace — Jazykový režim použitelný v občanském soudním řízení“

Ve věci C-322/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Landesgericht Bozen (Itálie) ze dne 6. června 2013, došlým Soudnímu dvoru dne 13. června 2013, v řízení

Ulrike Elfriede Grauel Rüffer

proti

Kateřině Pokorné,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), předsedkyně senátu, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot a A. Arabadžev, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za K. Pokornou M. Mairhoferem a F. Bauerem, Rechtsanwälte,
- za Italskou republiku G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- za Evropskou komisi E. Traversou a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 18 SFEU a 21 SFEU.
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi U. E. Grauel Rüffer a K. Pokornou ve věci žaloby na náhradu škody po nehodě na lyžích.

Právní rámec

- 3 Článek 122 první pododstavec italského občanského soudního řádu (Zivilprozessordnung) zní:
„V průběhu celého řízení se užívá italský jazyk.“
- 4 Článek 156 tohoto řádu zní:
„1. Neplatnost procesních úkonů pro nedodržení ustanovení o formě nelze vyslovit, pokud není stanovena zákonem.
2. Neplatnost však lze vyslovit, pokud procesní úkon nesplňuje formální podmínky nezbytné k dosažení svého účelu.
3. Neplatnost nelze vyslovit, pokud procesní úkon dosáhl sledovaného účelu.“
- 5 Odchylně od tohoto pravidla je možné užití německého jazyka před soudy v provincii Bolzano v trestních, civilních nebo správních řízeních. Použití tohoto jazyka před uvedenými soudy vychází z ustanovení článků 99 a 100 nařízení prezidenta republiky č. 670 ze dne 31. srpna 1972 o schválení sjednoceného znění ústavních zákonů, které se týkají zvláštního statutu regionu Tridentsko-Jižní Tyrolsko (dále jen „nařízení č. 670/1972“), jakož i z nařízení prezidenta republiky č. 574 ze dne 15. července 1988 o prováděcích ustanoveních k zvláštnímu statutu pro region Tridentsko-Jižní Tyrolsko o používání německého a ladinského jazyka ve styku občanů s veřejnou správou a v soudních řízeních (dále jen „nařízení č. 574/1988“).
- 6 Článek 99 nařízení č. 670/1972 zní:
„Německý jazyk je v regionu postaven na roveň italskému jazyku, který je úředním státním jazykem. V legislativních aktech, a pokud tento statut stanoví dvojjazyčné vyhotovení, je závazné italské znění.“
- 7 Článek 100 nařízení č. 670/1972 zní:
„Německy hovořící občané provincie Bolzano mají právo užívat německý jazyk ve styku se soudy a orgány a úřady veřejné správy, které mají sídlo v provincii nebo mají regionální pravomoc, jakož i s koncesionáři veřejné služby, kteří poskytují veřejné služby v provincii.“
- 8 Článek 1 odst. 1 nařízení č. 574/1988 zní:
„Toto nařízení upravuje užívání německého jazyka podle ustanovení hlavy XI zvláštního statutu Tridentska – Jižního Tyrolska [...]. Německý jazyk je v regionu postaven na roveň italskému jazyku, který je úředním státním jazykem:
a) ve styku s orgány a útvary veřejné správy, jakož i s právníckými osobami a veřejnoprávními podniky, které mají sídlo v provincii Bolzano nebo mají regionální pravomoc, stejně jako s koncesionáři veřejné služby, kteří poskytují veřejné služby v této provincii;

- b) ve styku se soudy a obecnými soudy, správními soudy a daňovými soudy, které mají sídlo v provincii Bolzano;
- c) ve styku s odvolacím soudem, porotním odvolacím soudem, oddělením odvolacího soudu pro nezletilé, generální prokuraturou u odvolacího soudu, soudem pro nezletilé, soudem pro dohled a orgánem pro dohled, regionálním komisařem pro vypořádávání práv na společné užívání [...];

[...]“

- 9 Článek 20 nařízení č. 574/1988 zní:

„1. V občanských věcech má každý účastník právo zvolit si jazyk, ve kterém vyhotoví procesní písemnosti. Tuto volbu provede tak, že vyhotoví v jednom nebo druhém jazyce žalobu nebo žalobní odpověď nebo rovnocenná podání.

2. Jsou-li žaloba a obhajoba nebo rovnocenná podání vyhotoveny v témže jazyce, řízení je jednojazyčné. V opačném případě je řízení dvojjazyčné.

3. V dvojjazyčném řízení užívá každý účastník jazyka, který si zvolil. Rozhodnutí soudu jsou vyhotovována a vyhlášována v obou jazycích, pokud se toho účastník, který na tom má zájem, nevzdá před jednáním, na kterém je rozhodnutí navrženo. Podání a dokumenty účastníků se vyhotovují v italském nebo německém jazyce, přičemž neexistuje povinnost překladu z úřední iniciativy a na náklady soudu. V dvojjazyčném řízení mohou účastníci, kteří nemají bydliště nebo sídlo v provincii Bolzano, soud požádat v pevně dané lhůtě třiceti dnů od doručení podání a dokumentů soudu nebo jejich předání, aby je nechal zcela nebo částečně přeložit do druhého jazyka z moci úřední a na náklady soudu. Soud může zcela nebo zčásti vyloučit překlad dokumentů předložených účastníky, které považuje za zjevně irelevantní.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 10 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že U. E. Grauel Rüffer, německá státní příslušnice s bydlištěm v Německu, spadla dne 22. února 2009 na sjezdovce nacházející se v provincii Bolzano a zranila si pravé rameno. Podle jejího názoru byl pád způsoben K. Pokornou, českou státní příslušnicí s bydlištěm v České republice. U. E. Grauel Rüffer se na K. Pokorné domáhala náhrady škody.
- 11 V rámci řízení zahájeného u předkládajícího soudu byla žaloba U. E. Grauel Rüffer ze dne 24. dubna 2012 vyhotovena v německém jazyce. Kateřina Pokorná, která obdržela český překlad této žaloby dne 4. října 2012, předložila dne 7. února 2013 žalobní odpověď v německém jazyce a nevznesla žádnou námitku k volbě posledně uvedeného jazyka jakožto jazyka řízení.
- 12 Při prvním jednání se předkládající soud s ohledem na rozsudek vydaný dne 22. listopadu 2012 Corte suprema di cassazione (Itálie) (kasační soud) (rozsudek č. 20715) zabýval otázkou volby jazyka, a sice německého nebo italského jazyka, ve kterém je třeba pokračovat v řízení.
- 13 Corte suprema di cassazione v tomto rozsudku rozhodl, že se ustanovení nařízení č. 574/1988 vztahují pouze na italské občany s bydlištěm v provincii Bolzano.
- 14 Předkládající soud uvádí, že podle uvedeného rozsudku nemůže žalovaná v původním řízení tím, že si zvolí jako jazyk řízení jazyk německý, zhojit vady návrhu na zahájení řízení plynoucí z použití tohoto jazyka. Je tedy třeba návrh na zahájení řízení i následující procesní úkon, tedy žalobní odpověď, prohlásit za neplatně podané.

- 15 Uvedený soud má však za to, že by unijní právo mohlo bránit tomu, aby byla dotčená vnitrostátní ustanovení používána podle výkladu, který provedl Corte suprema di cassazione. Vystává totiž otázka, zda mají možnost užívat německý jazyk před soudem, který rozhoduje ve věcech občanských, pouze italscí občané s bydlištěm v provincii Bolzano, nebo zda musí být tato možnost rovněž nabídnuta italským občanům, kteří nemají bydliště v této provincii, nebo státním příslušníkům jiných členských států Evropské unie než Italské republiky, kteří mají bydliště v uvedené provincii, nebo jako je tomu ve věci v původním řízení, státním příslušníkům takových členských států, kteří v této provincii bydliště nemají.
- 16 Ustanovení týkající se užívání německého jazyka podle předkládajícího soudu zajisté sledují cíl ochrany etnické a kulturní německy hovořící menšiny sídlící v provincii Bolzano. Tento cíl by však nijak neutrpěl, pokud by se sporná právní úprava mohla používat na občany členských států jiných, než je Italská republika, kteří využili svého práva volného pohybu.
- 17 Za těchto podmínek se Landesgericht Bozen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Brání výklad článků 18 SFEU a 21 SFEU použití takových ustanovení vnitrostátního práva, jako jsou ustanovení, která jsou předmětem původního řízení, která opravňují k používání německého jazyka v občanských věcech zahájených před soudy provincie Bolzano pouze italské občany s bydlištěm v této provincii, a nikoli i státní příslušníky jiných členských států Unie, nezávisle na jejich bydlišti v uvedené provincii?“

K předběžné otázce

- 18 Podstatou otázky předkládající soudu je, zda musí být články 18 SFEU a 21 SFEU vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která opravňuje v řízení v občanských věcech zahájených před soudy členského státu, které mají sídlo v určitém územním celku tohoto státu, k užívání jazyka jiného, než je úřední jazyk uvedeného státu, pouze jeho občany s bydlištěm v tomtéž územním celku.
- 19 K odpovědi na tuto otázku je nejprve třeba připomenout, že ohledně týchž ustanovení Soudní dvůr v rozsudku Bickel a Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, body 19 a 31) rozhodl, že nárok na to, aby se trestní řízení vedlo v jiném jazyce, než je hlavní jazyk dotčeného státu, zaručený vnitrostátní právní úpravou, spadá do působnosti unijního práva, a toto právo brání vnitrostátní právní úpravě, která opravňuje občany hovořící určitým jazykem, jiným, než je hlavní jazyk dotčeného členského státu, k tomu, aby se trestní řízení vedlo v jejich jazyce, aniž stejným způsobem opravňuje státní příslušníky jiných členských států, kteří hovoří tímž jazykem a pohybují se a pobývají na uvedeném území.
- 20 Úvahy, které vedly Soudní dvůr v rozsudku Bickel a Franz (EU:C:1998:563) k tomu, aby uznal, že občan Unie, státní příslušník jiného členského státu než dotčeného členského státu, má právo využít na stejném základě jako státní příslušníci posledně uvedeného členského státu v rámci trestního řízení takový jazykový režim, jaký je dotčen ve věci v původním řízení, a tedy že se může obrátit na soud, který se věcí zabývá, v jednom z jazyků stanovených tímto režimem, musí být chápány tak, že se uplatní na jakémkoliv soudním řízení vedené v dotčeném územním celku, zejména pak na občanské soudní řízení.
- 21 V opačném případě by byl německy hovořící občan členského státu jiného než Italské republiky, který se pohybuje a pobývá v provincii Bolzano, znevýhodněn vůči německy hovořícímu italskému státnímu příslušníku, který má v této provincii bydliště. Takový italský státní příslušník sice může v rámci občanského soudního řízení podat návrh na zahájení řízení a dosáhnout toho, aby toto řízení probíhalo v němčině, avšak toto právo by bylo odepráno německy hovořícímu občanovi jiného členského státu než Italské republiky, který se pohybuje v uvedené provincii.

- 22 Co se týče vyjádření italské vlády, podle které neexistuje žádný důvod pro rozšíření práva užívat jazyk dotčené etnické a kulturní menšiny na občana jiného členského státu než Italské republiky, který se nachází v regionu pouze příležitostně a dočasně, jestliže jsou mu zajištěny prostředky, které mu umožňují adekvátně vykonávat jeho práva přesto, že nezná úřední jazyk hostitelského členského státu, je třeba uvést, že stejným způsobem se tato vláda vyjádřila i ve věci, ve které byl vydán rozsudek Bickel a Franz (EU:C:1998:563, bod 21), a že Soudní dvůr tento argument v bodech 24 až 26 tohoto rozsudku odmítl s tím, že právní úprava dotčená v původním řízení je v rozporu se zásadou zákazu diskriminace.
- 23 Taková právní úprava by mohla být odůvodněna pouze tehdy, kdyby se zakládala na objektivních důvodech nezávislých na státní příslušnosti dotčených osob a byla přiměřená legitimnímu cíli sledovanému vnitrostátním právem (viz rozsudek Bickel a Franz, EU:C:1998:563, bod 27).
- 24 Zaprvé, k argumentu vznesenému italskou vládou, podle kterého by uplatnění jazykového režimu dotčeného v původním řízení na občany Unie způsobilo zatížení řízení z hlediska organizace a lhůt, je třeba uvést, že toto tvrzení je výslovně v rozporu s tvrzením předkládajícího soudu, podle kterého jsou soudci provincie Bolzano plně schopni vést soudní řízení buď v italském, nebo v německém jazyce anebo v obou těchto jazycích.
- 25 Zadruhé, co se týče vyjádření téže vlády, které se týká dodatečných nákladů, které by pro dotčený členský stát vyplynuly z uplatnění tohoto jazykového režimu na občany Unie, z ustálené judikatury vyplývá, že důvody čistě hospodářské povahy nemohou být naléhavými důvody obecného zájmu, které by mohly odůvodnit omezení základní svobody zaručené Smlouvou (viz rozsudek Kranemann, C-109/04, EU:C:2005:187, bod 34 a citovaná judikatura).
- 26 V důsledku toho nemůže být vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení považována za odůvodněnou.
- 27 Ze všech výše uvedených úvah vyplývá, že na položenou otázku je třeba odpovědět, že články 18 SFEU a 21 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která opravňuje v občanských věcech předložených soudům členského státu, které mají sídlo v určitém územním celku tohoto státu, k užívání jiného jazyka než úředního jazyka uvedeného státu pouze své občany, kteří mají bydliště v uvedeném územním celku.

K nákladům řízení

- 28 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Články 18 SFEU a 21 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která opravňuje v občanských věcech předložených soudům členského státu, které mají sídlo v určitém územním celku tohoto státu, k užívání jiného jazyka než úředního jazyka uvedeného státu pouze své občany, kteří mají bydliště v uvedeném územním celku.

Podpisy.